

**Załącznik
do Uchwały Senatu nr T.0022.5.2026
z dnia 26 marca 2026 roku**

**UZASADNIENIE WYSTĄPIENIA Z WNIOSEM O PRYZNANIE INDYWIDUALNEJ NAGRODY
MINISTRA WŁAŚCIWEGO DO SPRAW SZKOLNICTWA WYŻSZEGO I NAUKI ZA ZNACZĄCE
OSIĄGNIĘCIA W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ
DLA PROF. DR HAB. MONIKI PAPIEŻ**

Podstawą niniejszego uzasadnienia jest spójny, wieloletni cykl badań realizowany przez Panią prof. dr hab. Monikę Papież po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego, którego podstawą jest cykl 16 anglojęzycznych artykułów naukowych opublikowanych w wiodących międzynarodowych czasopismach z zakresu ekonomii, ekonomii energii, ekonomii środowiska oraz finansów. Osiągnięcie to zostało jednoznacznie i niezależnie uznane przez wszystkich pięciu recenzentów powołanych przez Radę Doskonałości Naukowej za wybitne, zarówno pod względem wartości poznawczej, jak i rangi naukowej. Badania koncentrują się wokół trzech ściśle powiązanych, kluczowych dla współczesnej gospodarki obszarów: (i) polityki energetyczno-klimatycznej w kontekście zrównoważonego rozwoju i zielonego wzrostu, (ii) integracji europejskich rynków energii elektrycznej i gazu ziemnego, (iii) oddziaływania niepewności gospodarczej i finansowej na sferę realną i finansową gospodarek. Tak określony obszar badawczy odpowiada na najważniejsze wyzwania rozwojowe współczesnych gospodarek, a jednocześnie zachowuje wysoką spójność teoretyczną i metodologiczną.

Oryginalność i nowatorstwo uzyskanego osiągnięcia

Wybitne osiągnięcie naukowe Pani prof. dr hab. Moniki Papież, stanowiące istotny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse, charakteryzuje się wysokim stopniem oryginalności i nowatorstwa, wynikającym z kompleksowego, empirycznego ujęcia skutków polityki energetyczno-klimatycznej oraz roli niepewności w funkcjonowaniu współczesnych gospodarek.

W pierwszym obszarze badawczym, obejmującym cykl dziewięciu artykułów (A1-A9), oryginalność osiągnięcia polega na systematycznym i wielowymiarowym rozpoznaniu mechanizmów rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz ich znaczenia dla wzrostu gospodarczego w krajach Unii Europejskiej oraz w krajach na różnych poziomach rozwoju gospodarczego. W szczególności zidentyfikowano kluczowe determinanty długookresowego rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE), wykazując decydującą rolę historycznego miksu energetycznego oraz czynników związanych z bezpieczeństwem energetycznym. Nowatorski charakter tych badań wynikał m.in. z zastosowania podejścia PCA oraz niestandardowych procedur selekcji zmiennych. Istotnym elementem nowatorstwa jest również zaproponowanie kompleksowej oceny efektywności sektora energetyki wiatrowej z wykorzystaniem dwuetapowej metody DEA Simara-Wilsons, pozwalającej na rozróżnienie wpływu instrumentów ekonomicznych i regulacyjnych polityki energetycznej na efektywność funkcjonowania tego sektora.

Oryginalność osiągnięcia przejawia się ponadto w empirycznym wykazaniu, że pozytywny wpływ rozwoju OZE na wzrost gospodarczy występuje wyłącznie w krajach o odpowiednio zaawansowanym poziomie rozwoju sektora OZE. Zastosowanie panelowych modeli autoregresji wektorowej (PVAR) umożliwiło identyfikację dwukierunkowej zależności pomiędzy zużyciem energii elektrycznej z odnawialnych źródeł a wzrostem gospodarczym jedynie w tej grupie krajów, co pozwoliło na uwzględnienie heterogeniczności strukturalnej gospodarek, pomijanej w znacznej części wcześniejszych badań. Szczególnie istotnym i nowatorskim elementem osiągnięcia jest kompleksowa analiza procesów oddzielania wzrostu gospodarczego od emisji gazów cieplarnianych. W badaniach jako jednych z pierwszych w literaturze zastosowano równolegle miary emisji oparte na produkcji (PBA) i konsumpcji

(CBA), co pozwoliło na empiryczną identyfikację zjawiska outsourcingu emisji oraz wykazanie, że obserwowana redukcja emisji w krajach Unii Europejskiej jest w części wynikiem przenoszenia energochłonnej produkcji poza UE, a nie wyłącznie skuteczności krajowych polityk klimatycznych.

Dodatkowo dokonano empirycznej oceny wpływu kolejnych faz systemu EU ETS na proces oddzielenia, z uwzględnieniem różnic pomiędzy krajami UE-15 i nowymi państwami członkowskimi. Nowatorstwo osiągnięcia obejmuje również jedną z najbardziej kompleksowych w literaturze weryfikacji hipotezy środowiskowej krzywej Kuzneta dla krajów Unii Europejskiej, przeprowadzonej z wykorzystaniem różnych specyfikacji funkcjonalnych oraz alternatywnych miar emisji CO₂. Brak empirycznego potwierdzenia tej hipotezy w większości analizowanych przypadków stanowi istotne odejście od uproszczonych interpretacji zakładających automatyczny charakter dekarbonizacji wraz ze wzrostem gospodarczym.

Wybitność i oryginalność osiągnięcia potwierdzają także badania o charakterze globalnym, obejmujące ponad 130 krajów (A7-A9). Wykazano w nich, że sama obserwacja oddzielenia wzrostu gospodarczego od zużycia paliw kopalnych nie stanowi wystarczającego kryterium oceny postępów zielonego wzrostu bez uwzględnienia absolutnego poziomu konsumpcji surowców. Ponadto wykazano, że konwergencja emisji CO₂ nie jest wystarczającym miernikiem skuteczności polityki klimatycznej, gdyż w krajach rozwijających się emisje per capita rosną znacznie szybciej niż spadają w krajach wysoko rozwiniętych.

W drugim obszarze badawczym (A10-A12) nowatorstwo osiągnięcia polega na wypełnieniu istotnych luk badawczych dotyczących stopnia integracji europejskich rynków gazu ziemnego i energii elektrycznej w warunkach silnych wstrząsów zewnętrznych. Zastosowanie modeli TVP-VAR-SV umożliwiło jedne z pierwszych w literaturze analiz dynamicznych powiązań pomiędzy europejskimi hubami gazowymi w okresie pandemii COVID-19 oraz po agresji Rosji na Ukrainę. Oryginalność tych badań polega również na dekompozycji powiązań w dziedzinie częstotliwości oraz równoległej analizie cen spot i forward, co pozwoliło na identyfikację krótkookresowych i długookresowych kanałów transmisji zmienności cenowej. Ponadto zaproponowano pierwszą tak szeroką analizę powiązań europejskich rynków energii elektrycznej obejmującą 26 rynków, w tym kraje Europy Środkowo-Wschodniej.

W trzecim obszarze badawczym (A13-A16) nowatorstwo osiągnięcia polega na wprowadzeniu nowego, wielowymiarowego podejścia do empirycznej analizy niepewności ekonomicznej. Po raz pierwszy wyodrębniono niepewność konsumencką jako odrębną kategorię analityczną oraz wykazano jej istotny wpływ na produkcję przemysłową w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Oryginalność badań obejmuje również identyfikację mechanizmów rozprzestrzeniania się niepewności pomiędzy krajami i rodzajami niepewności, wskazując niepewność finansową jako główny kanał transmisji. Zastosowanie bayesowskich modeli VAR oraz interakcyjnych panelowych modeli VAR umożliwiło wykazanie zróżnicowanych, zależnych od poziomu rozwoju gospodarczego reakcji gospodarek na szoki niepewności oraz na szoki cen ropy naftowej.

Reasumując oryginalność i nowatorstwo osiągnięcia znajdują potwierdzenie w konsekwentnym wypełnianiu luk badawczych, które były dotąd słabo rozpoznane w literaturze międzynarodowej. W szczególności należy wskazać na: (i) nowatorskie, empiryczne ujęcie procesów oddzielania wzrostu gospodarczego od emisji gazów cieplarnianych, obejmujące zarówno kraje wysoko rozwinięte, jak i rozwijające się, (ii) identyfikację i pogłębioną analizę zjawiska outsourcingu emisji jako niezamierzonego efektu restrykcyjnej polityki klimatycznej krajów rozwiniętych, (iii) krytyczną weryfikację hipotezy środowiskowej krzywej Kuzneta, która w świetle uzyskanych wyników nie znajduje potwierdzenia dla krajów Unii Europejskiej, (iv) oryginalne podejście do oceny efektywności odnawialnych źródeł energii, w szczególności energetyki wiatrowej, z jednoczesnym rozróżnieniem wpływu instrumentów ekonomicznych, regulacyjnych i politycznych, (v) nowe ujęcie procesów konwergencji emisji CO₂, prowadzące do wniosku, że sama konwergencja nie jest wystarczającym kryterium oceny skuteczności polityk klimatycznych. Nowatorstwo badań wzmacnia zaawansowany aparat metodologiczny, obejmujący m.in. modele panelowe

o zmiennych parametrach, modele panelowej autoregresji wektorowej (PVAR), dynamiczne modele korelacji warunkowej (DCC-MG), dwuetapową metodę DEA Simara-Wilsona, analizę głównych składowych (PCA), łańcuchy Markowa oraz alternatywne miary emisji oparte na produkcji i konsumpcji (PBA i CBA). Zastosowanie tych metod pozwoliło uzyskać wyniki, które nie stanowią jedynie replikacji dotychczasowych badań, lecz wnoszą nową jakość poznawczą do literatury międzynarodowej.

Przedstawione wyniki tworzą oryginalne i metodologicznie zaawansowane osiągnięcie empiryczne, które w sposób istotny poszerza zakres narzędzi analitycznych oraz wiedzy na temat skutków transformacji energetycznej, integracji rynków energii oraz roli niepewności w kształtowaniu procesów makroekonomicznych.

Znaczenie osiągnięcia dla rozwoju gospodarki w skali międzynarodowej, krajowej i regionalnej

Osiągnięcie ma istotne znaczenie dla rozwoju gospodarki w skali międzynarodowej, europejskiej i krajowej. Wyniki badań odnoszą się bezpośrednio do: (i) skuteczności polityk energetyczno-klimatycznych Unii Europejskiej, (ii) konsekwencji transformacji energetycznej dla wzrostu gospodarczego, (iii) funkcjonowania i integracji rynków energii, (iv) reakcji gospodarek na szoki niepewności oraz wstrząsy na rynkach surowcowych. Publikacje ukazały się w czasopismach o najwyższej światowej renomie (m.in. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, *Energy Economics*, *Energy Policy*, *Journal of Cleaner Production*), a ich wysoka cytowalność oraz wskaźniki bibliometryczne, w tym wartości FWCI przekraczające 1, jednoznacznie potwierdzają oddziaływanie wyników badań na międzynarodowy obieg naukowy. Uzyskane rezultaty mają wyraźny potencjał aplikacyjny, gdyż mogą być wykorzystywane przy projektowaniu i ocenie polityk publicznych, strategii energetycznych oraz długookresowych scenariuszy rozwoju gospodarczego.

Znaczenie osiągnięcia dla rozwoju dyscypliny naukowej

Dorobek Kandydatki stanowi trwały i znaczący wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse, w szczególności w obszarach ekonomii energii, ekonomii środowiska i ekonomii ekologicznej, makroekonomii empirycznej oraz analizy niepewności i szoków gospodarczych. Badania nie tylko wzbogacają wiedzę empiryczną, lecz również porządkują i rozwijają ramy koncepcyjne stosowane w analizach transformacji energetycznej i zielonego wzrostu. Cykl publikacji A1-A9 wnosi oryginalny wkład do literatury z zakresu ekonomii środowiska i zrównoważonego rozwoju, cykl A10-A12 rozwija badania nad integracją europejskich rynków energii, natomiast cykl A13-A16 poszerza dorobek makroekonomii empirycznej i ekonomii finansowej w obszarze badań nad niepewnością. Recenzenci jednoznacznie podkreślili, że osiągnięcie to przekracza przeciętny poziom dorobku osób posiadających stopień doktora habilitowanego i spełnia kryteria wybitności przyjmowane w międzynarodowym środowisku naukowym.

Wyniki badań stanowiących podstawę wybitnego osiągnięcia były szeroko upowszechniane na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych, łącznie na ponad 40 konferencjach krajowych oraz ponad 70 konferencjach zagranicznych.

Badania realizowane były we współpracy z naukowcami reprezentującymi wiodące ośrodki akademickie i instytucje badawcze w kraju i za granicą, w szczególności ze Szkołą Główną Handlową w Warszawie, Narodowym Bankiem Polskim oraz Montpellier Business School we Francji, co dodatkowo potwierdza międzynarodowy i międzyinstytucjonalny charakter osiągnięcia.

Aktywność lub zaangażowanie w zakresie kierowania zespołem badawczym

Istotnym elementem osiągnięcia jest aktywne kierowanie zespołami badawczymi oraz inicjowanie projektów naukowych. Znaczna część publikacji powstała w ramach projektów finansowanych przez Narodowe Centrum Nauki (OPUS), w których Kandydatka czterokrotnie pełniła oraz obecnie pełni funkcję kierownika projektów badawczych. Recenzenci jednoznacznie wskazują, że nawet przy współautorskim charakterze publikacji, osiągnięcia te wynikają bezpośrednio z działalności naukowej i przywódczej Kandydatki, a nie jedynie z pracy współautorów. W trakcie swojej kariery naukowej Kandydatka była również głównym

wykonawcą w pięciu projektach NCN OPUS oraz opiekunem naukowym w grantie NCN PRELUDIUM. Realizowane projekty badawcze przyczyniły się także do rozwoju młodej kadry naukowej oraz wzmocnienia potencjału badawczego zespołów naukowych w dyscyplinie ekonomia i finanse. Ponadto Kandydatka pełni funkcję recenzenta i eksperta Narodowego Centrum Nauki, co stanowi potwierdzenie jej wysokiego autorytetu naukowego oraz uznanej pozycji w krajowym środowisku naukowym.

Ranga konkursu krajowego lub międzynarodowego, w ramach którego został zrealizowany projekt

Badania stanowiące podstawę wybitnego osiągnięcia zostały zrealizowane w ramach konkursów NCN, które stanowią najbardziej prestiżowy i konkurencyjny system finansowania badań podstawowych w Polsce, oparty na rygorystycznej, często międzynarodowej procedurze recenzyjnej. Sam fakt uzyskania i wielokrotnego kierowania projektami Narodowego Centrum Nauki potwierdza wysoką ocenę merytoryczną oraz oryginalność prowadzonych badań.

Dorobek naukowy Kandydatki był wielokrotnie nagradzany na szczeblu krajowym i uczelnianym. Pani prof. dr hab. Monika Papież otrzymała zespołową Nagrodę Ministra Edukacji Narodowej i Sportu za osiągnięcia naukowe oraz 24 nagrody Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie za indywidualną lub zespołową działalność naukową. Jej zasługi dla nauki i szkolnictwa wyższego zostały również uhonorowane odznaczeniami państwowymi i resortowymi, w tym Brązowym Krzyżem Zasługi, Medalem Srebrnym za Długoletnią Służbę oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

W załącznikach do niniejszego wniosku przedstawiono wykaz publikacji stanowiących podstawę wybitnego osiągnięcia naukowego, wykaz projektów badawczych realizowanych przez Kandydatkę oraz wykaz nagród i odznaczeń.

Całokształt dorobku naukowego Pani prof. dr hab. Moniki Papież, jego spójność tematyczna, wysoki poziom merytoryczny oraz znaczący wpływ na rozwój dyscypliny ekonomia i finanse w pełni uzasadniają przedstawienie Kandydatki do Nagrody Ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.